



**VODI RAČUNA**

**KAMPANJA ZA PREVENCIJU  
ŠUMSKIH POŽARA  
U CRNOJ GORI**

**INFO PAKET**  
15 PITANJA I ODGOVORA



fodemo



*Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja  
Uprava za šume*

fvu 



## VODI RAČUNA

**V**izija Crne Gore kao ekološke države, koja je potvrđena i Ustavom iz 2007. godine, obavezujuća je i za sve one koji brinu o zaštiti i unapređenju šuma i šumskih zemljišta, kao dobra od opšteg interesa, koje pokrivaju 60 posto površine zemljišta Crne Gore.

Činjenica da je u poslednjih 15 godina u Crnoj Gori evidentirano više od 1500 većih šumskih požara, pri čemu je opožarena površina premašivala 15.000 hektara, a ukupna oštećena ili uništena drvena masa iznosila oko 1.300.000 m<sup>3</sup>, ukazuje na veličinu opasnosti koja prijete bogastvu na koje smo s razlogom ponosni.

Klimatske promjene su, poslednjih nekoliko godina, značajno povećale rizik, ekonomsku štetu i ugroženost ljudskih života od požara, što zahtijeva ulaganje sistematskog napora u podizanju nivoa svijesti građana o toj opasnosti, važnosti prevencije, kao i nužnosti unapređivanja mehanizama ranog obavještanja i uzbunjivanja.

Imajući u vidu ozbiljnost opasnosti od šumskih požara, posebno tokom ljetnjeg perioda, kao i vrijednost onoga što treba od vatre efikasno zaštititi, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Uprava za šume će voditi aktivnu kampanju za prevenciju šumskih požara u Crnoj Gori.

Ova kampanja će biti vođena zahvaljujući podršci koju Crnoj Gori pruža Vlada Velikog Vojvodstva Luksemburga preko FODEMO projekta - Razvoj šumarstva u Crnoj Gori.

Kampanjom se želi postići nekoliko ciljeva, od kojih su svi jednako važni:

- Podići nivo svjesnosti kod opšte javnosti o veličini opasnosti od šumskih požara i pogubnosti posljedica koje oni imaju na ljude, životnu sredinu i ekonomiju zemlje;
- Uticati na ljude koji žive, rade, ili prolaze/putuju kroz potencijalno ugrožena područja da se ponašaju na način koji će eliminisati ili, makar, značajno smanjiti mogućnost izazivanja šumskih požara;
- Obezbjediti podršku sistemu ranog obavještanja, što je jedan od uslova za uspješnu borbu protiv šumskih požara.

Svrha ovog Info paketa je da komunikatore i novinare podsjeća na najbitnije informacije o šumskim požarima, štetama koji oni pričinjavaju, kao i na aktivnosti koje se preduzimaju na njihovom sprječavanju i gašenju. Info-paket je koncipiran kao serija pitanja i odgovora, pri čemu su odgovori bazirani na informacijama uzetim iz zvaničnih dokumenata i stručne literature.

# Sadržaj:

- 4 STR.**
  - 1. Ko uzrokuje šumske požare?**
  - 2. Koji još faktori mogu uticati na nastanak požara?**
  - 3. Kada postoji najveća opasnost od požara?**
  - 4. Koliko su česti šumski požari?**
- 5 STR.**
  - 5. Gdje se najčešće dešavaju šumski požari?**
  - 6. Kakvi šumski požari postoje?**
  - 7. Kolike su direktne štete od šumskih požara?**
  - 8. Kolike su indirektne štete od šumskih požara?**
- 6 STR.**
  - 9. Šta Uprava za šume CG preduzima da bi prevenirala šumske požare?**
  - 10. Šta Uprava za šume preduzima u cilju brzog otkrivanja i dojava požara?**
  - 11. Čija je obaveza da gasi šumski požar?**
  - 12. Ko je odgovoran za sanaciju požarišta?**
  - 13. Kakva je kaznena politika u vezi sa šumskim požarima?**
- 7 STR.**
  - 14. Koliko je u 2011. godini registrovano krivičnih djela iz čl. 327 Krivičnog zakonika?**
- 8 STR.**
  - 15. Koja su područja u Crnoj Gori najugoroženija od šumskih požara?**

# 15 PITANJA I ODGOVORA O ŠUMSKIM POŽARIMA

## 1 Ko uzrokuje šumske požare?

Čovjek (antropogeni faktor) je uzročnik 95 odsto šumskih požara u Crnoj Gori u posljednjih 20 godina. Ljudi izazivaju požare namjerno ili iz nehata i neznanja. Analize pokazuju da je 65,4% požara izazvano nepažnjom. Pod antropogenim faktorima podrazumijevaju se sve djelatnosti kojima pojedinci ili društvo, neposredno ili posredno, povećavaju ili umanjuju ugroženost od požara i njihovog izbijanja u šumama i na vegetaciji. Manji broj požara uzrokuje udar groma.

Potencijalni izazivači šumskih požara su:

- vlasnici privatnih imanja koji pale korov i otpad na parcelama blizu šume;
- čobani koji napasaju stoku u blizini šume;
- vlasnici vikend kuća, smještenih u blizini šume;
- vlasnici deponija za odlaganje smeća, koje se nalaze u blizini šume;
- izletnici, koji dane odmora provode u šumi;
- kupaci na jezerima i rijekama u blizini šume.

## 2 Koji još faktori mogu uticati na nastanak požara?

Vrsta drveća, temperatura, vlažnost i količina kišnog taloga, kao i brzina i pravac vjetra u toku ljetnih mjeseci su faktori koji utiču na brzinu i procenat isušivanja gorivog materijala, a samim tim i na zapaljivost šume.

## 3 Kada postoji najveća opasnost od požara?

Naročito kritičan period za nastanak požara u Crnoj Gori su jul i avgust, kada je intenzitet padavina veoma nizak, kao i februar i mart - u uslovi- ma suvih i toplijih zima.

Šumski požari uglavnom izbijaju danju, između 10 i 18 časova. Dnevni ritam šumskih požara podudara se sa dnevnom aktivnošću čovjeka.

## 4 Koliko su česti šumski požari?

Od 1955. do 1985. godine u Crnoj Gori je zabilježeno 1.730 šumskih požara, a opožarena površina je iznosila oko 15.500 hektara. Broj požara je rastao tokom protekle tri decenije.

U Crnoj Gori je u posljednjih 15 godina evidentirano više od 1500 većih šumskih požara. Rekordne "požarne godine" u Crnoj Gori na početku ovog vijeka bile su:

- 2003. - opožareno blizu 2.500 ha šume
- 2007. - opožareno 19. 272.50 ha šume
- 2008. - opožareno 5. 772 ha šume
- 2011. - opožareno 4.500 ha šume

Poređenja radi, u požarima 2011. izgorela je šuma površine 5.300 fud- balskih igrališta.

Najmanji broj požara u Crnoj Gori evidentiran je 2009. godine, kada je opožareno samo 103 hektara.

## 5 Gdje se najčešće dešavaju šumski požari?

U Crnoj Gori veliki broj šumskih požara se dešava u primorskom i središnjem dijelu države. Požari su česti i na sjeveru Crna Gore, gdje uništavaju najvrjednije komplekse četinarskih šuma. Požari se najčešće dešavaju na nepristupačnom terenu, na osunčanim djelovima šumskih kompleksa i na granicama privatnih pašnjaka i državnih šuma.

Od 1993. do 2010. godine se desilo 1.056 požara u Crnoj Gori, od čega najveći broj u opštinama:

- Pljevlja (230)
- Podgorica (103)

a najmanji u opštinama:

- Andrijevića (26)
- Šavnik (24)

## 6 Kakvi šumski požari postoje?

Prema jednoj kategorizaciji, razlikuju se tri vrste šumskih požara: podzemni, niski i visoki. Podzemni požari uništavaju humus i tresetne slojeve zemljišta. Oni nanose velike štete ukoliko unište korijenje drveća. Isušuje tlo i dovode do nestanka vegetacije na terenima gdje se pojavljuju.

Niski požari su najčešća vrsta šumskih požara i oni uništavaju šumski podmladak, prizemno grmlje, listopadno rastinje.

Visoki požari uništavaju visokokvalitetne i ekonomski vrijedne šumske sastojine. Uvijek su štetni jer razaraju zahvaćene šume, zemlju, vode, cio ekosistem.

Vrlo često se dešava da se dva ili tri tipa požara istovremeno dešavaju na jednom prostoru.

## 7 Kolike su direktne štete od šumskih požara?

U poslednjih 15 godina, u Crnoj Gori evidentirano je više od 1500 većih šumskih požara, pri čemu je opožarena površina premašivala 15.000 hektara, a oštećeno je ili uništeno oko 1.300.000 kubnih metara drvene mase, što znači da su požari godišnje, u prosjeku, „gutali“ više od 86.000 kubika.

Samo u 2003. godini bilo je više od 350 požara, u kojima je opožareno blizu 2.500 hektara, odnosno uništeno i oštećeno blizu 200.000 kubnih metara drvene mase. Direktna šteta je iznosila blizu milion eura, računato po prodajnim cijenama drveta na panju.

## 8 Kolike su indirektne štete od šumskih požara?

Indirektne štete u zemljama EU procjenjuju se tako da su tri puta veće od direktnih šteta. **Šumi je potrebno i do 70 godina da se obnovi poslije požara.**

Zbog požara dolazi do umanjena ili potpunog prestanka ekoloških, socijalnih i ekonomskih funkcija šuma. Ove štete su povezane i sa erozijom zemljišta, čijim se spiranjem stvaraju pusti pejzaži na kojima se vegetacija izuzetno teško obnavlja. Veza sa erozijom zemljišta je bitna, jer spiranjem dolazi do uništenja zemljišta za čije obnavljanje je potrebno više desetina godina.

Poslije požara, na opožarenim površinama se obično javljaju pionirske, najčešće manje vrijedne vrste drveća, a opožareno zemljište je izloženo raznim vidovima degradacije.

Budući da je Crna Gora strateški orijentisana na razvoj turizma i organske poljoprivrede, to su ekološke, ambijentalne, socijalne, kulturne, zdravstvene i ostale funkcije šuma veoma važne za stabilnost i budući razvoj zemlje.

### **9 Šta Uprava za šume CG preuzima da bi prevenirala šumske požare?**

Preventivne mjere zaštite od šumskih požara se ogledaju u sledećim aktivnostima:

- njegovanje mješovitih šuma lišćara i četinarara koje su manje ugrožene od šumskih požara u odnosu na čiste četinarske šume;
- izrada godišnjih planova za zaštitu šuma od požara sadržanih u planovima gazdovanja šumama i praćenje njihove realizacije.

### **10 Šta Uprava za šume preuzima u cilju brzog otkrivanja i dojave požara?**

Na područjima većeg stepena ugroženosti angažuje se dodatni broj osmatrača šumskih požara sa najviših kota sa zemlje. Uvode se dežurstva od 24 sata i otvoren je dežurni telefon (068/010203) na koji se mogu dostavljati informacije o pojavi požara.

Uprava za šume obavještava o požaru koncesionare na čijem koncesionom području se desio požar, policiju, organe lokalne uprave, vatrogasne jedinice i Operativni komunikacioni centar (OKC) 112. (*Prema Zakonu o zaštiti i spašavanju, OKC 112 djeluje jedinstveno za sve pozive u hitnim situacijama u Crnoj Gori, pa i u slučaju požara*). Evidentiraju se sve aktivnosti u knjigu dežurstva, počev od prijema poziva o pojavi požara, svim kontaktima u vezi sa požarom, organizaciji akcije gašenja, toka akcije gašenja, učesnicima i sl...

### **11 Čija je obaveza da gasi šumski požar?**

U gašenju šumskih požara i spašavanju ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom, na zakonom propisan način, dužni su da učestvuju: „državni organi, organi opštine, privredna društva, druga pravna lica, preduzetnici i fizička lica“. Zakonom je regulisana i obaveza stavljanja na raspolaganje alata, prevoza, tehničkih i drugih potrebnih sredstava.

### **12 Ko je odgovoran za sanaciju požarišta?**

Uprava za šume je zadužena za sanaciju opožarenih površina, prethodnom pripremom zemljišta (uklanjanje uništene šume, suvih stabala i drugog rastinja) i pošumljavanjem ogoljelih površina.

Dužina trajanje sanacije požarišta zavisi od stepena oštećenja šume i šumskog zemljišta i od mogućnosti sanacije.

### **13 Kakva je kaznena politika u vezi sa šumskim požarima?**

U zavisnosti od posljedica koje krivično djelo može da proizvede, neko ko namjerno ili nenamjerno izazove šumski požar, rizikuje da bude kažnjem od šest do 12 godina zatvora.

Krivičnim zakonikom Crne Gore (čl. 327) je predviđena kazna od šest mjeseci do pet godina zatvora za nekoga ko požarom ili kakvom drugom opšteopasnom radnjom ili sredstvom izaziva opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu čija vrijednost prelazi iznos od 20.000 eura.

Ako je navedeno djelo učinjeno na mjestu gdje je okupljen veći broj ljudi, predviđena je kazna od jedne do šest godina zatvora, a ako je djelo učinjeno iz nehata, zapriječeno je kaznom zatvora do tri godine zatvora.

Ako je usled djela iz čl.327 nastupila teška tjelesna povreda nekog lica ili imovinska šteta koja prelazi iznos od 40.000 eura, učinilac može biti kažnjen zatvorom od jedne do osam godina zatvora. A ako je, pak, usled istog djela nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac može biti kažnjen zatvorom od dvije do 12 godina zatvora.

Na šumske požare se odnosi i čl. 253 Krivičnog zakonika Crne Gore, kojim je propisano sljedeće:

- 1) Ko uništi, ošteti ili učini neupotrebljivom tuđu stvar, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do 6 mjeseci;
- 2) Ako je djelom iz stava 1 prouzrokovana šteta u iznosu do 30.000 eura, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do 2 godine;
- 3) Ako je djelom iz stava 1 prouzrokovana šteta u iznosu preko 30.000 eura, učinilac će se kazniti zatvorom od 6 mjeseci do 5 godina. (Djela iz stava 2 i 3 se gone po službenoj dužnosti).

**14**  
**Koliko je u 2011. godini registrovano krivičnih djela iz čl. 327 Krivičnog zakonika?**

U 2011. godini na teritoriji Crne Gore registrovano je ukupno 29 krivičnih djela iz čl. 327 KZCG. Podnesene su četiri krivične prijave protiv osoba koja su prouzrokovala požar , paljenjem vatre na otvorenom prostoru („paljenje livada“), usled čega je nastupila veća materijalna šteta.

**15**  
**Koja su područja u Crnoj Gori najugroženija od šumskih požara?**

U Nacionalnoj strategiji za vanredne situacije kao potencijalne lokacije visokog rizika za nastanak požara na otvorenom prostoru, definisane su sljedeće lokacije:

Opština	Lokacije
PODGORICA	Gorica, Ljubović, Dajbabska Gora, Srpska, Malo Brdo, Zlatičko polje, Čemovsko polje, Tološka šuma
NIKŠIĆ	Latično, Duga-Crnovrh i Golija, Javorak – Vojnik, Krnovo – Vučje, Župa – Štitovo, Ponikvice, Somina, Kapavica – Bratogošt, Njogoš – Zla Gora, Jelovica, Bijela gora, Grahovska prla, Trebjesa i Studeničke Glavice
CETINJE	Vrtijeljka, Han Mašanovića, Jankovića krš, Nacionalni park Lovćen, Njeguši, Gornja i Donja Markovina, Katunska nahija
DANILOVGRAD	Studeno, Borov Do, Topolovo, Jablan, Vukotica, Komunica, Grbe, Daljam, Mareza, Novo Selo, Bandiće, Jabuke, Plana, Mala Zagreda, Velja Vagreda, Velje Brdo, Beđovine, Jastreb, Pitoma Loza, Lazine
ULCINJ	Mendra, Bazbuljuk, Valdanos, Mavrijan, Bijela gora, Pinješ, Možura, Briska gora, Donja klezna, Kaliman, Krute, Bojke, Vladimirska područje, Brijeg mora, Kolomoza
BAR	Ratac, Zeleni pojas, Pobrđe, Golo brdo, Sutorman, Volujica, Kufin, Mala Volujica, Pečurice, Stari Bar
BUDVA	Spas, Dubovica, Košljun, Gospodština, Zavala, Paštrovska gora, Malo Brdo, Zakolač, ostrvo "Sveti Nikola"
KOTOR	Čeline, Brezovačka planina, Reovačka planina, Štrakonoca, Jasenov Do, Grkavac, Ledenića, Korita, Velje Selo, Lokvice, Gornji Grbalj (Gorovići, Bratešići, Nalježići, Čavori, Poda, Mezalin, Šišići), Gornji Morinj, Donji, Grbalj (Jaz, glavatske kuće, Pobrđe, Lješevići, Biđovo, Trašte, Glavatičići, Krimovice, Višnjevo), Cerovik, Morinj, Orahovac, Ljuta - Dobrota, Vrmac, Lovćenske strane, Krimalj, Duplja, Goražda, Peraško brdo, Lukavac, Dragalj, Strp, Stoliv, Kavač, Bujkovići
TIVAT	Krtoli, Krašići, Đuraševići, Topliš, Oblatno, ostrvo "Sv.Marko", Popova Glava, Trojica - Sv.Ilija, Sv. Šimun, Velji Grm, Knježinje, Peani, Kukuljina, Pečkovića, Vijeće brdo, Lukatovo, Orašje, Gornja Lastva, Tomičići, Pasiglav
HERCEG NOVI	Zaleđe grada od Zelenike do Kamenara, Orijski masiv, Debeli Brijeg - Rt Oštro-Kobila, Kompleks Kameno - Borići, Savinska Dubava, Poluostrvo Luštica
BIJELO POLJE	Bjelasica, Rudo Polje, Kovren, Mejdenica, Koritski omar, Vukovina - Kisjele vode, Džafića brdo-Ribnik
BERANE	Šekularske šume, Turjak, Kaludarsko-dapsičke šume, Crni vrh-Ruišta, Mrtvica, Dašča rijeka, Jelovica, Gornji Ibar-Županica
PLJEVLJA	Tarski omar-Glibaći, Boišta-Kosanica, Crni Vrh-Kosanica, Mosur-Kosanica, Kanjon Drače-Bobovo, Strmečića-Mataruge, Bujiška Breza-Vrulja, Podborovo-Vrulja, Mijakovići-Odžak, Vilići-Odžak, Kozlinovača-Kosanica, Kovač-Boljanići, Nange-Šula, Čemerno
KOLAŠIN	Bašanje brdo, Vinića brdo(Barutana),brdo Dulovine, Šumski kompleks oko nacionalnog parka »Biogradska gora«
PLAV	Reon Skića, Bjeluhe, Šipovice, Nećinat, Murinska rijeka, Zelatin, Visitor, Bogićevića, Hrid, Treskavac, Trokuza, Košutica, Zabelj, Grebaje, Vezirova Brada, Trojan, Vusanjske planine, Bor Radončića, Lipovica, šume Lijevo Grnčara
ROŽAJE	Kula, Balotiće, Carine, Paučina, Kanjon rijeke »Ibar«, Šušteri, Bogaje